

Hergebruik herschikt

Mireille van Eechoud*

Nederland doet mee in het Open Government Partnership, een club landen die de ambitie delen om transparantie in de publieke sector te vergroten. Het recente eerste actieplan benadrukt vooral de noodzaak om meer informatie actief openbaar te maken, en dat te doen op een manier die data herbruikbaar maakt. Daar vroeg de Tweede Kamer eind 2012 al om toen het de motie-Voortman aannam. Wat draagt het wetsvoorstel open overheid daaraan bij?

Nog in het afgelopen najaar schreef ik in dit blad over de stille periode waarin alle plannen voor herziening van de Wob terecht leken te zijn gekomen.¹ Die inkt was nog niet droog of het initiatiefwetsvoorstel van (oud-)kamerlid Peters werd in herschreven vorm bij de Tweede Kamer ingediend door de leden Voortman en Schouw. Wat betekent een Wet open overheid voor burger en bedrijf die niet slechts kennis willen nemen van informatie van publieke instellingen, maar er ook iets mee willen doen? In essentie is dat waar de hergebruikregeling in de Wob en het initiatiefvoorstel over gaat: het kunnen bewerken en verder verspreiden van overheidsinformatie. In de hergebruik discussie ligt de nadruk allang niet meer op overheidsinformatie als bron voor nieuwe informatiediensten en -producten en de daaraan verbonden economische voordelen voor de maatschappij. Hergebruikbeleid – zo is de gedachte – zou juist ook traditionele openbaarheidsdoelen als democratische controle en participatie bevorderen. Enter open data beleid.

In de toelichting op het initiatiefvoorstel constateren de opstellers: ‘De [bestaande, MvE] hergebruikbepalingen blijken weinig stimulerend voor een actief open data beleid.’² Die observatie klopt. Het hergebruikhoofdstuk in de huidige Wob is het resultaat van een minimalistische implementatie van de Richtlijn hergebruik overheidsinformatie uit 2003 (ook wel bekend als de *Public Sector Information Directive* of *PSI Directive*).³ Oorspronkelijk waren de plannen veel ambitieuzer, totdat het toenmalige kabinet-Balkenende besloot dat in verband met het halen van implementatietermijnen het rechttoe rechtaan omzetten van richtlijnen de voorkeur had. Sinds de eerste implementatie kunnen burger en bedrijf een overheidsorgaan verzoeken of ze openbare informatie mogen hergebruiken, en moet het overheidsorgaan dat in beginsel toestaan, waarbij wel (niet-discriminatoire) voorwaarden opgelegd kunnen worden en een vergoeding kan worden gevraagd. Het blijft

overigens aan Nederland zelf om te bepalen welke informatie openbaar wordt gemaakt. De EU bemoeit zich enkel met de fase daarna, die van gebruik.

De richtlijn uit 2003 zelf rept niet van ‘open data’; dat is een term die pas vrij recent opduikt in beleidsstukken op Europees en lidstaatniveau. ‘Open data’ betekent kort gezegd dat elke vorm van (her)gebruik en verspreiding van data vrij staat aan iedereen, met hooguit een verplichting tot bronvermelding en gelijk delen (*share alike*). Dat laatste wil zeggen dat wie de data al dan niet in bewerkte vorm of als onderdeel van een grotere set verder distribueert, dat onder dezelfde condities moet doen. Volgens de veel gehanteerde uitgangspunten van de Open Knowledge Foundation betekent dat onder meer: geen onderscheid maken naar soort gebruik(er) en data verschaffen in machine leesbare vorm, tegen ten hoogste verstrekkingskosten.⁴

Het mag duidelijk zijn dat uit het feit dat informatie die op grond van de Wob of een andere regeling openbaar is, dus nog niet het predicaat ‘open’ heeft. De bepalingen van de Hergebruikrichtlijn sluiten wel redelijk aan bij open data karakteristieken, zeker na de herziening van 2013. Hergebruik toestaan werd verplicht, het rekenen van maximaal verstrekkingskosten de norm, en het gebruik van open formats en meeleveren van meta data kreeg expliciet de voorkeur van de Europese wetgever. Van ‘gelijk delen’ rept de richtlijn niet. Een dergelijke eis zou overheidsdata voor het bedrijfsleven ook minder aantrekkelijk maken omdat het de verdienmodellen beperkt.

Geven de hergebruikbepalingen in het voorstel Wet Open Overheid een impuls aan open data beleid? Tot op zekere hoogte wel, maar de oorzaak daarvan lijkt me vooral gelegen in de versterkte actieve openbaarheidspllichten, en wat minder in de hergebruikbepalingen zelf.

* Prof. M.M.M. van Eechoud is hoogleraar Informatierecht aan de Universiteit van Amsterdam, Instituut voor Informatierecht.

1 M.M.M. van Eechoud, ‘Open overheidsinformatie. Toegang de sleutel, licenties het slot?’, *Mediaforum* 2013-10, p. 421.

2 Voorstel van wet van de leden Voortman en Schouw houdende regels over de toegankelijkheid van informatie van publiek belang (Wet open overheid), *Kamerstukken II* 2013/14, 33 328, nr. 9 (MvT), p. 2.

3 Richtlijn 2003/98/EG van het Europees Parlement en de Raad van 17 november

2003 inzake het hergebruik van overheidsinformatie, *PbEU* 2003, L345/90; herzien bij Richtlijn 2013/37/EU, *PbEU* 2013, L175/1.

4 Zie <http://okfn.org/opendata/#sthash.r3yRlMft.dpuf>. De open data-definitie van OKFN bevat elementen afkomstig uit de Open Source-definitie van The Open Source Initiative <http://opensource.org/docs/osd>. In de open data-brief van de Minister van Justitie van 30 mei 2011 (kenmerk 2011-2000224638) wordt alleen informatie waarop geen IE-rechten rusten als ‘open’ aangemerkt. Dat is een veel beperktere opvatting.

Net als in de huidige Wob krijgt ‘hergebruik’ van openbare informatie een eigen hoofdstuk. Het voorstel bevat enkele duidelijke wijzingen ten opzichte van het huidige regime. Ik beperk me tot de meest opvallende aspecten: wijziging van het bereik van het hergebruikregime, en de sterke beperkingen die aan uitoefening van intellectuele eigendomsrechten op overheidsinformatie worden gesteld.

Bereik hergebruikregime verruimd?

Een verduidelijking ten opzichte van de huidige wet is dat er voor iedereen een *recht* op hergebruik bestaat. Dat past bij de herziene richtlijn. Die geeft lidstaten niet langer de keuze om hergebruik toe te staan van informatie die openbaar is op grond van nationale regelgeving. Hergebruik moet worden toegestaan.⁵ Verwarrend is de wijze waarop het voorstel dit formuleert. Artikel 1.2 kent een recht op hergebruik toe ten aanzien van bij een *overheidsorgaan* berustende *openbare publieke* informatie. Op de cursiefjes in deze zin kom ik nog terug. Artikel 2.1, waarin de begripsbepalingen staan, leert ons dat een *overheidsorgaan* is wat artikel 1:1 lid 1 Awb onder *bestuursorgaan* verstaat. Dat is dus een ‘[a.] orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht is ingesteld, of b. een ander persoon of college, met enig openbaar gezag bekleed.’ Artikel 2.1 Woo geeft ook nog een definitie van het begrip hergebruik. Die definitie is in de richtlijn al ruim, maar lijkt in dit voorstel nog ruimer te worden. Het gaat om elk ‘gebruik van publieke informatie die openbaar is en die is neergelegd in documenten berustend bij een overheidsorgaan, voor andere doeleinden dan het oorspronkelijke doel binnen de publieke taak waarvoor de informatie is geproduceerd’ (artikel 2.1 sub f voorstel).

Deze omschrijvingen roepen drie vragen op. Ten eerste lijkt de hergebruikdefinitie niet beperkt te zijn tot gebruik door natuurlijke personen of rechtspersonen *buiten* de overheid. De richtlijn zelf gaat echter uitdrukkelijk niet over informatie-uitwisseling binnen de publieke sector voor zover die plaatsvindt in het kader van de publieke taakuitoefening. De huidige Wob sluit interbestuurlijke informatievoorziening ook expliciet uit van de hergebruikbepalingen (artikel 1 sub h j^o 11a lid 1 sub e Wob). Omdat de richtlijn een vorm van minimumharmonisatie is, en hergebruik zo’n ruim begrip, maakt het wel degelijk uit wat er bij implementatie over bestuurlijke informatierelaties wordt geregeld.

Ten tweede lijken er minder instellingen aan het hergebruikregime onderworpen dan de richtlijn voorschrijft. De richtlijn spreekt van ‘openbaar lichaam’ (*public sector body* in de Engelse versie). Daaronder wordt begrepen de ‘staat, zijn territoriale lichamen, publiekrechtelijke instellingen, en verenigingen gevormd door een of meer van deze lichamen of een of meer van deze publiekrechtelijke instellingen’ (art. 2 richtlijn). De richtlijn haakt aan bij het Europese aanbestedingsrecht voor de afbakening van het begrip publiekrechtelijke instelling. Relevant is of het gaat om een instelling die voorziet in de behartiging van een algemeen belang dat niet van commerciële of industriële aard is, en waarvan de activiteiten in hoofdzaak door de overheid worden gefinancierd, of waarvan het beheer is onderworpen aan overheids-toezicht, of waarbij de overheid

een overwegende invloed heeft op de leiding of de toezichthouder. Daar kunnen dus ook privaatrechtelijke instanties onder vallen zonder openbaar gezag, zoals stedelijke musea of andere culturele instellingen.

De oude richtlijn hield expliciet alle culturele publieke instellingen buiten het hergebruik regime. Maar sinds de herziening van 2013 geldt dat niet langer voor bibliotheken (inclusief universiteitsbibliotheken), archieven en musea. Doordat het wetsvoorstel de Awb-terminologie gebruikt en niet die van de richtlijn, vallen dergelijke instellingen als ik het goed begrijp juist buiten het bereik. Mogelijk is de schakelbepaling artikel 2.2 lid 2 Woo bedoeld om het gat op te vangen, maar omdat deze bepaling ook zelf spreekt van overheidsorganen, leidt de weg toch weer naar de definitie van bestuursorgaan in de zin van de Awb. Nu biedt artikel 2.3 van het voorstel de mogelijkheid om bij AMvB semipublieke instellingen aan het openbaarheidsregime te onderwerpen, maar de criteria die het artikel daarbij noemt wijken ook af van de Aanbestedingsrichtlijn, al zijn ze er mede op geënt. Bovendien gaat het bij artikel 2.3 maar om beperkte openbaarheid, primair gericht op het verbeteren van transparantie over de besteding van middelen bij semipublieke instellingen. Biedt de bepaling dat verzoeken om hergebruik ook gericht kunnen worden ‘tot een onder verantwoordelijkheid van een bestuursorgaan werkzame instelling, dienst of bedrijf’ (art. 6.2, overgenomen van art. 11b lid 1 Wob) dan geen uitkomst? Dat is alleen het geval als de Afdeling Rechtspraak dit artikel richtlijnconform gaat uitleggen. Onder de huidige Wob heerst er nog onzekerheid over de reikwijdte; zie onder meer de bijdragen van Hins en Van den Ende in dit nummer. Kortom, als het de intentie van de indieners is dat de Wet open overheid net als de Wob de generieke regeling voor hergebruik geeft, zou de toepasselijkheid op culturele instellingen helder bepaald moeten zijn en dat is in het voorstel niet het geval.

Een derde punt dat baat heeft bij verheldering is de verhouding tussen de Woo en de (vele) andere wetten op grond waarvan informatie aan het publiek beschikbaar komt. Het voorstel is hier niet duidelijk over. Het m.i. verwarrende criterium dat het moet gaan om *publieke* informatie die *openbaar* is, ziet als ik het goed begrijp op twee zelfstandige criteria: het ‘publieke’ aan de informatie betreft de status van de instelling waar de documenten berusten, het ‘openbare’ de status van de informatie zelf. In Wob termen wordt de status van de informatie bepaald door drie elementen: gaat het om een bestuurlijke aanleggelegenheid (een vereiste dat de indieners laten vervallen), is de informatie neergelegd in een document, is er geen weigeringsgrond van toepassing. Is het antwoord driewerf ja, dan heeft de informatie de status openbaar.

Maar, en hier zit een probleem met het voorstel Woo, de huidige Wob bepaalt uitdrukkelijk dat de hergebruikregels van toepassing zijn op informatie die openbaar is op grond van de Wob *of een andere wet*. Daarbij valt te denken aan statistieken (Wet op het CBS), meteorologische data,⁶ of aan gegevens uit de basisregistraties, waaronder het handelsregister, kentekenregister (de ‘Basisregistratie Voertuigen’ of VVR), de basisregistratie Adressen en Gebouwen (‘BAG’), de Basisregistratie Topografie en de Basisregistratie Kadaster. Het idee achter de

5 Voor archieven, musea en (universiteits)bibliotheken blijft de keuze om hergebruik toe te staan aan de lidstaten, zie art. 3(2) herziene Richtlijn hergebruik overheidsinformatie.

6 Wet op het Centraal bureau voor de statistiek. *Stb.* 2003, 551 (gewijzigd *Stb.* 2004, 695); Wet op het KNMI, *Stb.* 2001, 562 (laatstelijk gewijzigd *Stb.* 2006, 359) en de hierop gebaseerde ministeriële regelingen.

basisregistraties is dat de publieke sector zoveel mogelijk van dezelfde bronnen gebruik maakt. Maar de wetten die het verzamelen, beheer en verstrekking van al die data regelen zien ook op verstrekking buiten de overheid, al is het niet van alles. Zo worden uit het kentekenregister niet-privacygevoelige data geleverd aan burger en bedrijf.

Ook op dergelijke data is het hergebruik regime van de richtlijn van toepassing. Maar het voorstel Woo bevat geen bepaling die dat duidelijk maakt. Mogelijk is het de bedoeling van de initiatiefnemers dat het hergebruik hoofdstuk alleen van toepassing is op informatie die op grond van hoofdstuk 3 of 4 Woo openbaar wordt gemaakt. Dan wordt daarmee de keuze om de hergebruikrichtlijn primair in de belangrijkste openbaarheidswet te implementeren verlaten. Nu voeren de instellingen die verantwoordelijk zijn voor bovengenoemde informatie inmiddels wel ruimhartig hergebruik beleid voor sommige (deel-)datasets, maar dat is te mager om aan de implementatieverplichtingen te hebben voldaan.

Als het wel in de bedoeling ligt om de hergebruikregeling van de Woo op bijvoorbeeld statistiek en kadastrale informatie van toepassing te laten zijn, zal de bepaling over kosten moeten worden aangepast. Artikel 8.6 bepaalt dat openbaarmaking 'kosteloos' is. Dit is een enigszins onhandige formulering, want vanzelfsprekend brengen zowel actieve openbaarmaking als verstrekking op verzoek kosten met zich. De opstellers kiezen ervoor deze ten laste van algemene middelen te laten komen. De Richtlijn hergebruik verplicht hier niet toe: uitgangspunt is dat het overheidsorgaan hooguit de marginale kosten in rekening brengt (in de terminologie van de herziene richtlijn: de kosten voor vermenigvuldiging, verstrekking en verspreiding). Belangrijker is dat overheidsorganen die op basis van het profijtbeginsel moeten werken een prijs mogen vragen die gebaseerd is op de integrale kostprijs, inclusief dus de kosten gemaakt voor het verzamelen en beheer. Bij ons geldt dat o.m. het Kadaster (kadastrale registratie) en de Kamers van Koophandel (Handelsregister) kostendekkend moeten werken.

Intellectuele eigendom aan banden

Hergebruik kan vele vormen aannemen. Enkele voorbeelden: de automobilist die een ijkrapport van een snelheidsmeter opvraagt om een verkeersboete aan te kunnen vechten; het adviesbureau dat bestanden opvraagt met inspectiegegevens over scholen om ouders te kunnen bijstaan bij schoolkeuzes, de onderzoeksjournalist die voor een tv-reportage van gemeentes wil weten welke betalingen er aan burgemeester en wethouders zijn gedaan naast de normale loonbetaling; het bedrijf dat gegevens opvraagt over bodemonderzoek om deze te kunnen integreren in informatiediensten op het gebied van onroerend goed; de appbouwers van HogeNood (een app die het dichtstbijzijnde openbare toilet laat zien); de bouwers van de met de Nationale App Prijs 2013⁷ bekroonde app Omgevingsalert, die op basis van locatie een overzicht geeft van vergunningaanvragen (bomenkap, bouw etc.); of de aanbieder van webdienst buienradar.nl. De mogelijkheden zijn eindeloos. Al deze gebruiken gaan gepaard met het kopiëren en/of verspreiden van informatie door burger of bedrijf. Dat zijn handelingen die op grond van intellectuele eigendoms wetten aan auteurs,

databankproducenten en andere rechthebbenden kunnen zijn voorbehouden. Het reguleren van de uitoefening van intellectuele eigendomsrechten is daarmee integraal onderdeel van open data-beleid.

Voor informatie die onder Wob valt geldt dat een overheidsorgaan alleen voorwaarden kan verbinden aan hergebruik als er (eigen) intellectuele eigendomsrechten op de informatie rusten, zo leert de *Landmark*-uitspraak ons.⁸ In bovengenoemde voorbeelden zullen er bijvoorbeeld geen rechten zitten op de financiële gegevens waar de onderzoeksjournalist om vraagt. Maar gezien de lage drempels die het auteursrecht en databankenrecht opwerpen voor bescherming, zal veel informatie die bij overheden berust wel aan te merken zijn als beschermd werk of databank. De rechten van auteur of databankenproducent zijn ook zo veelomvattend dat voor veel soorten gebruik toestemming nodig zal zijn.

Is een derde houder van intellectuele eigendomsrechten, dan valt de informatie niet onder het hergebruikrecht, aldus de richtlijn. Wie is zo'n derde? Een ander overheidsorgaan dan hetgene waar een verzoek om hergebruik wordt ingediend? Of moeten de IE-rechten in handen zijn van private partijen die niet onder de Wet Open Overheid vallen? Richtlijn noch voorstel geeft daar antwoord op, net zo min als de huidige Wob trouwens. Een vraag die ook onbeantwoord blijft is of het overheidsorgaan dat actief of passief openbaar maakt zelf de rechthebbende moet zijn in goederenrechtelijke zin. Of volstaat het ook dat het orgaan op basis van een (licentie)overeenkomst bevoegd is om intellectuele eigendomsrechten⁹ uit te oefenen? Dan wordt het bereik van de wet natuurlijk groter, wat mijns inziens bij de ambities van de indieners past.

Als het overheidsorgaan niet zelf de rechten heeft, is het verplicht om aan te geven wie dan wel de rechthebbende is op grond van artikel 6.1 lid 2 van het voorstel. Dat veronderstelt dat de overheidsinstantie een goed functionerend systeem van rechtenbeheer heeft. Dat zal meestal niet het geval zijn, lijkt me, voor organisaties die zich traditioneel niet met IE hebben hoeven bezighouden. De herziene richtlijn gaat overigens minder ver, aangezien artikel 4 lid 3 van de richtlijn alleen verplicht om te verwijzen naar de rechthebbende als die bij het overheidsorgaan bekend is. De verwijzingsplicht geldt bovendien niet voor musea, archieven en bibliotheken.

Het voorstel Woo legt de uitoefening van intellectuele eigendomsrechten door overheidsorganen sterk aan banden en gaat daarbij veel verder dan waartoe de herziene richtlijn verplicht. Een verzoek om hergebruik is niet nodig als het om informatie gaat die de overheid zelf al heeft publiek gemaakt (art. 6.2 lid 2 voorstel Woo). Bij verstrekking van informatie op verzoek gaat de regel gelden dat een overheidsorgaan enkel bronvermelding als voorwaarde mag stellen, verder niets (art. 6.5 voorstel Woo). Is daarmee a fortiori gegeven dat ook bij actieve openbaarmaking hooguit de voorwaarde van bronvermelding mag worden gesteld?

Dat werpt de vraag op hoe het dan staat met (auteursrecht) voorbehouden in de zin van artikel 15b Auteurswet of artikel 8 Databankenwet die bij publicatie gemaakt zijn, en met andere gebruiksvoorwaarden. De in de publieke sector veel-

⁷ Zie <http://nationaleappprijs.nl>.

⁸ ABRvS 29 april 2009, AMI 2009/6, nr. 23 m.nt. M.M.M. van Eechoud (*B&W Amsterdam/Landmark*).

⁹ Het wetsvoorstel spreekt overigens niet van intellectuele eigendomsrechten, maar geeft een limitatieve opsomming van specifieke IE-rechten: auteursrecht, databankenrecht en naburige rechten.

gebruikte Creative Commons-attributie licentie bijvoorbeeld, kent de standaardvoorwaarde dat de licentienemer bij verdere verspreiding van het werk ook de licentie-informatie mee verspreidt. Zo blijft zichtbaar voor mens en computer dat het om 'open' content gaat. Verder geven CC-licenties het overheidsorgaan ook de mogelijkheid om de licentienemer te dwingen juist niet de auteur/rechthebbende te noemen op de (afgeleide) werken. Dit soort bepalingen verdragen zich niet met het voorgestelde artikel 6.5 Woo.

Het gebruik van Creative Commons-licenties voor overheidsinformatie is nu officieel beleid van de rijksoverheid. De licenties zijn wereldwijd bekend en hoewel niet specifiek geschreven voor data (maar voor auteursrechtelijke werken) passen ze goed in open data strategieën. Voor afnemers heeft het gebruik van dergelijke heldere, gestandaardiseerde en machine-leesbare licenties voordelen. Maar ik betwijfel of het gebruik van CC-licenties of andere open licenties – zoals bijvoorbeeld de *Open Database License* (ODbL) v1.0¹⁰ – nog wel door de beugel kan als het voorstel ongewijzigd de eindstreep haalt. Een andere standaardbepaling in open licenties is de disclaimer waarmee de licentiegever aansprakelijkheid voor schade volgend uit het gebruik van geleverde informatie uitsluit. Het voorgestelde artikel 2.4 sluit wel verantwoordelijkheid uit van het bestuursorgaan voor onvolledige of onjuiste informatie afkomstig van derden, maar onduidelijk is welke ruimte er blijft voor het uitsluiten van aansprakelijkheid bij onjuiste of onvolledige informatie afkomstig van de eigen organisatie. Zelfs de CC-zero-licentie, in feite een verklaring van afstand van auteurs- en databankenrechten, sluit elke aansprakelijkheid uit.

¹⁰ Deze licentievorm van de Open Knowledge Foundation (www.okfn.org) bevat bovendien een *share alike*-verplichting, d.w.z. de licentienemer die de databanken bewerkt of combineert en ze vervolgens distribueert dient dat onder

Balans

De kern van het voorstel ligt bij het verbeteren van transparantie in de publieke sector, met meer actieve openbaarmakingsplichten en beperktere weigeringsgronden. Ik kan me niet aan de indruk onttrekken dat het hergebruik chapter weinig aandacht heeft gekregen van de indieners.

Het voorstel repareert wel het gat dat tussen ruimhartig beleid en zuinige wet was ontstaan na de minimalistische implementatie van de richtlijn hergebruik. Het progressieve beleid van Binnenlandse Zaken dat eind jaren negentig is ingezet krijgt zo eindelijk weerslag in de wet; een streven dat overigens ook al blijkt uit het conceptvoorstel van BZK dat nu in de ijskast staat. Lof verdient ook de heldere regel dat openbare informatie waarop geen intellectuele eigendomsrechten rusten vrij te gebruiken is. Op praktisch vlak heeft die regel echter weinig betekenis, gezien het brede bereik van met name auteurswet en databankenwet. Door de mogelijkheid voor overheidsorganen om intellectuele eigendomsrechten uit te oefenen drastisch te beperken, verliezen auteursrecht en databankenrecht wel hun waarde als instrument voor open data beleid. Of dat onverdeeld gunstig is valt te bezien. Gebruikers – zeker de zakelijke – prefereren dunkt mij de helderheid van licenties die positief formuleren welk gebruik van bepaalde informatie/data is toegestaan, in plaats van te moeten inschatten wat de IE-status is van elke bron. Zeker in het tijdperk van *linked data* is dat bewerkelijk en voedt rechtsonzekerheid. Het uitgangspunt dat de overheid zo weinig mogelijk voorwaarden aan hergebruik verbindt is prima, maar enige flexibiliteit in de regels daarvoor misstaat niet.

een ODbL licentie te doen. Die voorwaarde is op grond van art. 6.5 voorstel WOO ook niet toegestaan.

Information Influx

2-4 July 2014, Amsterdam

Registration is now open for Information Influx, the Institute for Information Law's 25th anniversary conference. This international conference features the Information Influx Young Scholars Award event, a public opening with keynote speech by prof. Yochai Benkler, and two days packed with panels sessions and keynotes addressing the myriad legal challenges facing our information societies. Check the conference website for the full programme at www.informationinflux.org. Places are limited so please register early.